

ROLUL FEMEILOR DÎMBOVIȚENE ÎN SPRIJINIREA DESFĂȘURĂRII PROCESULUI REVOLUȚIONAR DIN PERIOADA 1944—1947

FLORICA DEFTU

Lupta de eliberare națională și socială pentru reconstrucția economică a însuflețit toate forțele democratice și patriotice ale poporului iar P.C.R. a trecut la organizarea rindurilor sale în principalele întreprinderi industriale, la sate, în instituții de cultură și învățămînt.

Sub conducerea partidului, comuniștii, mase uriase ale populației, printre care și femeii s-au angajat într-o luptă ascutită împotriva reacțiunii, pentru alungarea prefectilor și a primarilor fasciști, au trecut la organizarea controlului muncitoresc în fabrici, la împărțirea pămîntului, la democratizarea țării.

Anii aceștia de avînt revoluționar și maturizare politică s-au concretizat la nivelul județului nostru prin acțiunile hotărîte ale muncitoarelor care alături de bărbați și de tineri, au participat în întreprinderi la demascarea atitudinilor de dispreț ale patronilor, față de oamenii muncii, care le încălcau sistematic drepturile la muncă, la lupta împotriva concedierilor masive ce aveau loc.

Întreprinderile după cum se știe beneficiau de legi care le dădeau dreptul să concedieze lunar 10% din personal în sprijinul regimului de muncă în timp de război, ceea ce explică și multe abuzuri ce le consemnează documentele locale ale vremii.

Astfel, Întreprinderea Fieni, anunța Inspectoratul Muncii Tîrgoviște că „de la 1 mai 1944 va concedia pentru activitate redusă 43 salariați printre care 18 femei”¹, îndeosebi tinere între 14—20 de ani și cele care nu erau calificate. În afară de aceste concedieri găsim și foarte multe cereri de demisie la întreprinderile petrolifere Moreni și Gura Ocniței, de la Exploatarea Doicești, sau Sanatoriul Moroieni² îndeosebi din partea femeilor de serviciu și al lucrătoarelor din micile ateliere. Iată ce scria în demisia sa Voicu Elena — de la cantina Societății Prahova, Gura Ocniței : „Plec din serviciu fiind bolnavă și avînd doi copii de îngrijit pe care în situația de acum nu aș putea să-mi caut sănătatea”³.

Demisiile și neprezentările la serviciu ale femeilor dîmbovițene care își căutau de lucru în altă parte, aveau motive și mai serioase și anume

¹ Arhivele statului județul Dîmbovița, fond. Inspect. Muncii, dos. 7/28, 1944, f. 52.

² Idem, f. 66 ; 69.

³ Idem, f. 10.

acelea legate de neplata salariilor la timp în raport cu efortul fizic și cantitatea de muncă depusă. Ajutoarea de bucatăreasă Elena Virlan de la Schela Doicești — Kontinentale Öl Gest“... scria în demisie ; „eu nu mai vin la serviciu din cauză că nu sunt plătită... eu am leafă mică și multă muncă... iar orele suplimentare nu se plătesc“⁴. Marea fluctuație de salariați ca și demisiile și concedierile masive ce le întâlnim la întreprinderile dimbovițene în întreg anul 1944, vizau nu numai muncitoarele române dar și pe cele de alte naționalități așa cum se constată la respectiva întreprindere.

Dar situația cea mai grea o aveau tinerele muncitoare, necăsătorite care erau primele concediate, pe motiv, că „se pot întoarce la familiile lor“ — și deci nu „rămân fără ajutoare materiale“⁵, motivau patronii. Numai întreprinderea de bumbac Casassovici, Pucioasa a concediat din lipsă de materie primă, între 7 septembrie și 15 noiembrie 1944, un număr de 34 de femei tinere⁶.

La întreprinderea Stan Rizescu Brănești, unde lucrau cele mai multe femei trebuia să fie concediate pînă la 15 decembrie 1944, un număr de 520 lucrătoare. La Fabrica de ciment Fieni din totalul de 52 lucrători concediați, 12 erau femei, deși aici după cum se știe ponderea salariaților nu-l constituiau femeile⁷.

Concedierile se continuă și în ianuarie 1945, deși întreprinderile lucrau cu producția în proporție de 75% din cauza lipsei de materiale de construcții și a creșterii anormale a efectivului după război. Prin aceste măsuri capitaliștii încercau să se „opună“ mersului revoluționar al societății românești început după 23 august, măsuri care duceau la dezorganizarea producției și la creșterea numărului de șomeri, la haosul economic existent.

După trei ani de zile, „cu 3 copii mici, în mijlocul iernii sînt concediată“⁸, își reclama situația o muncitoare de la Societatea Petroșani-Doicești, solicitînd Inspectoratului Muncii să intervină favorabil pe lângă întreprinderea respectivă.

Față de această stare grea a populației, Ministerul Muncii trimite la 14 aprilie 1944, o circulară Inspectoratelor prin care se recomandă patronilor „bunăvoință“ făcînd apel la obligațiile lor legale, morale și la omenie“. Li se cerea :

- 1). — să plătească toate drepturile salariaților pentru munca efectuată ;
- 2). — să li se spună din vreme muncitorilor la care renunță pentru a fi plasați ;
- 3). — să organizeze aprovizionarea pentru personal și punerea la adăpost a femeilor ;
- 4). — salariații fără lucru să fie înscrși la oficiile de plasare județene⁹.

⁴ Idem, f. 170.

⁵ Idem, f. 359.

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ Idem, f. 509.

⁹ Idem, dos. 10/7, 1944, f. 5.

Măsurile luate de către Ministerul Muncii, obligă organele sale să vegheze la respectarea acestora de către unitățile economice respective impunându-le ca în cazul concedierilor să se ceară și avizul organizațiilor de sindicat din întreprinderi care în această perioadă împreună cu comitetele de fabrică și-au adus contribuția importantă la stabilirea ordinii și la impunerea respectării drepturilor salariaților.

Din numărul de 28 salariați propuși la 25 ianuarie 1945 de a fi concediați de către Întreprinderea „Kontinentale Öl Gest“ din Doicești, doar 3 au rămas definitiv pe listă și anume aceia a căror activitate nu mai era utilă întreprinderii¹⁰. La fel, în urma intervenției Comitetului de fabrică de la Întreprinderea Ciclop din Gura Ocnitei, sau la întreprinderea Ialomicioara Fieni și la Fabrica de becuri Fieni, cei propuși pentru concediere au fost transferați la alte secții și prin rotație li s-a asigurat de lucru¹¹.

Documentele ne oferă date nu numai despre concedierile și neplata salariilor ci și despre alte abuzuri, maltratări și înjurături ce trebuiau să le suporte femeile de serviciu sau lucrătoarele de la micile ateliere.

Ziarul local, Chemarea — organ al F.N.D., nota în paginile sale din 19 noiembrie 1944 și despre abuzurile șefului de post din comuna Cornești, care în stare de ebrietate fiind, a arestat 9 bărbați și 10 femei. „Desculțe și fără mâncare luate de la casele lor au fost duse din post în post la parchet pe o distanță de 50 km. La Finta, 2 femei — una gravidă în ultima lună, alta cu 4 copii, orfani de război au fost lovite cu piciorul de către șeful de post înjurându-le și spunându-le bolșevice¹².

Față de aceste metode brutale, de teroare folosite de către jandarmi sub oblăduirea primarilor antonescieni, consemna ziarul, masele de cetățeni și cetățene cereau cu hotărîre să se creeze gărzi muncitorești pentru a pune ordine și în activitatea organelor polițienești, care „bate, arestează și asasinează muncitorii și țărani împiedicînd exercitarea libertăților cetățenești“¹³.

„Femeile“ — scria Maria Răslețu — de la Uniunea Patrioților, Dimbovița secția feminină — luptă pentru drepturi politice egale cu ale bărbaților, pentru plata egală la muncă egală, pentru ocrotirea mamei și a copiilor. Există o serie de femei din mahalaua Tîrgoviștei ai căror soți sau fii luptă pentru zdrobirea definitivă a hitlerismului. Cine nu aude strigătul de durere al acestor femei, bărbații lor fiind plecați să-și facă datoria față de poporul muncitor?“ De aceea soțiile concentraților vin să lupte pentru nevoile lor în numele patrioților¹⁴.

Instalarea noului prefect al județului și primarului orașului la 28 noiembrie 1944 a constituit evenimentul deosebit la care au contribuit și femeile grupate în „Uniunea Patrioților“. „În orașul nostru — scria ziarul menționat prin articolul Mariei Răslețu — femeile muncitoare au luptat pentru schimbarea primarului și a prefectului. Ele au înțeles că numai schimbînd primarul viața lor se va îmbunătăți... și greutățile

¹⁰ Idem, dos. 7/28/1944, f. 569.

¹¹ Idem, dos. 12/35/1944, f. 246 ; 116.

¹² Ziarul „Chemarea“ din 19.XI.1944, f. 3.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

se vor ușura“¹⁵. Marea mulțime venită din proprie inițiativă depășea cifra de 10.000 muncitori, petroliști, arsenaliști, țărani, diferiți muncitori manuali, negustori și cetățeni¹⁶.

Cu aceeași hotărâre și fermitate muncitorească de a lichida elementele reacționare, muncitorii și muncitoarele de la Fabrica Stan Rizescu, Brănești la 9 decembrie 1944, au aruncat afară pe zbirul Nichita Nicolae, „coada de topor“ a fostului patron care ani de-a rândul a bătut fără alegere,... a aruncat din câmpul muncii pe cine a vrut și cum a vrut, fete muncitoare au fost necinstite fără teamă de legi“¹⁷.

Vom mai găsi în materialele vremii știri despre acțiunile dirze ale femeilor dimbovițene angrenate pentru prima dată în viața lor la lupta pentru păstrarea drepturilor ce și le-au cucerit prin luptă. Referindu-se la aceste acțiuni aceeași Maria Răslețu, în conferința pe care a ținut-o la „Sala de Arme“ cu ocazia zilei de 8 martie 1945, spunea — „știm cu toții că nu totdeauna femeile au avut libertatea de care se bucură astăzi, aceste libertăți au fost cîștigate cu sînge și jertfe mari de către femei... care la cotiturile istorice de mari prefaceri sociale s-au ridicat... au luptat și au murit pentru drepturile lor“¹⁸. Mai tîrziu aceeași Maria Răslețu — va arăta într-un material intitulat „Femeile și lupta antifascistă“ că... „extirparea definitivă a fascismului va forma obiectul luptei ce trebuie dusă în viitor... Lagărele de internare ale femeilor căzute victime ale slugilor lui Antonescu... dau amănunte nu mai puțin înspăimîntătoare asupra acestor martiraje“¹⁹.

În această perioadă de mari prefaceri revoluționare (economice, social-politice și în planul conștiinței), reprezentanții guvernului democrat popular din județul nostru erau obligați să facă față și altor greutăți economice ale vremurilor respective.

În rapoartele poliției se nota despre starea de spirit a populației care este „liniștită“ dar, că : „specula, lipsa de materii prime și alimente, și prețurile ce se urcă din zi în zi distrug puterea de cumpărare și îngrijorează populația“²⁰. Încă din luna ianuarie 1945, lucrătorii poliției din orașul Titu Gară, semnalau organelor superioare „actele de speculă și sabotaje descoperite“ și care au adus pagube importante într-o serie de comune²¹.

În întreprinderile județului, comitetele de fabrică constituite se dovedesc pe zi ce trece a fi de cea mai mare importanță în rezolvarea problemelor esențiale ce interesează viața țării și a muncitorilor²².

Muncitorii și muncitoarele din întreprinderea textilă Brănești considerau ca sarcină de primă urgență să contribuie prin toate puterile la ducerea războiului just contra hitleriștilor²³, să lupte pentru îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă și să vegheze la respectarea lor ; să introducă o disciplină necesară asigurării apărării producției ; să lupte

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ „Chemarea“, 25—31 dec. 1944.

¹⁸ „Chemarea“, 11—18 III 1945.

¹⁹ Idem, numărul din 24 aprilie 1945.

²⁰ Arhiva jud. Dimbovița, fond. poliție, dos. 1/45, f. 3.

²¹ Idem, dos. 37/1945, f. 6.

²² Ziarul „Chemarea“, numărul din 11—18 febr. 1945, f. 2.

²³ Ibidem.

contra speculei, sabotajului etc. De asemenea, cereau ca în cadrul comitetelor cetățenești să se organizeze la întreprinderile textile, cursuri pentru neștiutorii de carte și biblioteci muncitorești“²⁴.

Cu aceeași răspundere, organizațiile sindicale județene atrăgeau atenția Inspectoratelor muncii de a veghea ca patronii să respecte ordinul Ministerului nr. 2187 din 14 aprilie 1944 privind concedierile, din a căror încălcare au apărut o serie de litigii la întreprinderea Dafu, de exemplu, unde nerespectând instrucțiunile în vigoare trebuia să plătească Mariei și lui Nicolae Matei concediați, drepturile ce se ridicau la suma de 500.011 lei reprezentând preavizul legal pe 4 luni, diferența de salariu pe lunile noiembrie—martie 1944—1945, concediu neplătit pe 8 ani în urmă și orele suplimentare²⁵. La întreprinderea Frații Brănești — Doicești satul Dolani, Rodica Borțoi*, reprezentanta Sindicatelor Unite Tirgoviște, alături de ceilalți membri ai delegației trimisă să cerceteze reclamația muncitoarelor de aici au luat hotărîrea ca să li se plătească salariile pe timp de un an în urmă de la 5 XI 1943 pînă la 6 XI 1944, concediile neplătite pe timp de 3 ani și plata orelor suplimentare²⁶. La fel pentru concedierile și neplata salariilor lucrătoarelor de la Sanatoriul Moroieni, sau de la cinematograful „Capitol“ sau de la „Proprietatea industrială de covoare“ a Elenei Spiridon de la Dragomirești²⁷.

Primăvara anului 1945, s-a înscris în conștiința țăranilor ca o perioadă importantă pentru destinul lor luminos. „Este primăvara libertății“, scria ziarul local „Chemarea“ prin legiferarea stăpînirii noastre asupra pămîntului pe care-l munciți azi“²⁸. În articolul „Femeile dimbovițene în luptă pentru democrație“, aceeași reprezentantă a secției feminine a Uniunii Patrioților — Maria Răslețu îndemna femeile „ca în semn de mulțumire față de guvernul Dr. Petru Groza care le-a dat pămînt să-l însămînteze. Numai în felul acesta veți ajuta guvernul și țara pentru o pace fericită, o Românie liberă și democratică“²⁹.

Dar înfăptuirea reformei agrare ca și procesul de democratizare a țării cît și stăpînirea deplină a mijloacelor de producție de către poporul muncitor nu au avut loc fără greutate. De aceea nu ne miră faptul că la 4 aprilie 1945, are loc ședința secției județene a Frontului Național Democrat, cu scopul constituirii unor delegații care să meargă pe teren pentru a rezolva conflictele cu caracter agrar. Din colectivele respective făceau parte și comunistele Victoria Georgescu* pentru plasa Titu și Maria Răslețu, iar la plasa Matei Voevod Maria Dascălu**.

Echipe de muncitori merg în timpul lor liber la sate să ajute la repararea uneltelor agricole și casnice, ridicînd alianța muncitoresc-țără-

²⁴ Ibidem.

²⁵ Fond inspectoratul muncii, dos. 212/1945, f. 1.

* Fostă UTC-istă, care era urmărită de poliție între anii 1935—1936, pentru că răspîndea manifeste pe șoseaua Ploiești-Moreni.

²⁶ Idem, f. 12.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Idem, numărul din 15.IV.1945.

²⁹ Ibidem.

* Veche militantă a organizației comuniste de tineret.

** Veche militantă a mișcării revoluționare de tineret care împreună cu Victoria Georgescu și cu Rodica Borțoi erau urmărite de poliție între anii 1935—1936 pentru răspîndirea de manifeste și activitate comunistă.

nească pe noi trepte. Pentru ajutoarele acordate, locuitorii comunelor Glânbocata, Valea Mare și Geangoești din plasa Matei Voevod din comunele Finta, Tătărani, Gura-Ocniței trimit telegrame de mulțumire colectivelor care s-au deplasat la sate.

„Populația a primit cu satisfacție această muncă gratuită” semnau cei 80 de gospodari printre care găsim și numele unor femei din plasa Valea Mare, cum ar fi : Elena A. Florea, Anca Apostolescu, Maria Costa, Bădilă Ileana, Maria Badea, Anica Gheorghe, Ecaterina Savu, Domnica Tănăsescu, Margareta Gh. Bălan, Florica Mierlescu, Constanța Crețu, Ileana M. Badea³⁰. Iar echipele conduse de Nețuța Petre și de Maria Beldiman s-au deplasat la Tătărani pentru a ajuta la repararea uneltelor agricole aduse de țărani³¹.

Starea grea prin care trece țara în acest timp este accentuată de seceta anilor 1945—1946, dublată și de sabotajul elementelor reacționare. De aceea în acești ani pe primul plan se înscriu activitățile maselor largi ale poporului pentru refacerea economiei naționale și demascarea celor care puneau piedici procesului revoluționar.

În județul nostru găsim asemenea atitudini ferme luate de diferiți cetățeni și cetățence pe linia demascării speculanților și sabotorilor. Documentele inspectoratului regional de poliție Ploiești, prezentau cazuri de stocări de unelte agricole în diverse magazii, descoperite, în Orașul Tîrgoviște, Pucioasa, Găiești, la Sălcuța. Starea de haos este evidențiată și de materialele trimise de Frontul Plugarilor către Prefectura județului Dîmbovița — la 11 XII 1946 prin care semnalau „atacurile banditești însoțite de asasinat și prădăciuni, ... care mențin sub teroare comunele și satele, iar locuitorii nu mai dorm noaptea”. În aceste bande, notau rapoartele trimise „se ascund reacționari înarmați sau plătiți care sînt înconjurați de oameni fără căpătii”³² și pentru care se propunea „formarea gărzilor cetățenești”. Asistăm la demisiile primarilor din unele comune ca : Mogoșani, Zărăfoaia, care erau obligați să facă aceasta datorită nemulțumirii maselor pentru neprimirea la timp a cerealelor, din decembrie 1945 pînă în septembrie 1946, sau, din cauza abuzurilor la colectări din perioada octombrie 1946 și neplata salariilor la unii funcționari ai Preturii din comuna Valea Mare.

În fața acestor stări de lucruri, femeile sau angajat și ele în frontul larg de acțiuni progresiste, și mîndre de încrederea în forțele proprii acordată de regimul popular au participat în număr mare la vot în noiembrie 1946 pentru reprezentanții B.P.D. Acestea sînt doar cîteva aspecte, din multe altele, ale participării femeilor la înlăptuirea procesului revoluționar din acești ani.

Astăzi soluționarea aspectelor numeroase pe care le ridică condiția socială a femeii se înscrie tot mai larg pe coordonatele civilizației socialiste și comuniste.

³⁰ Idem, nr. din 15—22 IV. 1945.

³¹ Ibidem.

³² Arhiva statului județ Dîmbovița, fond Prefecturii, dos. 71/11/946, f. 101.